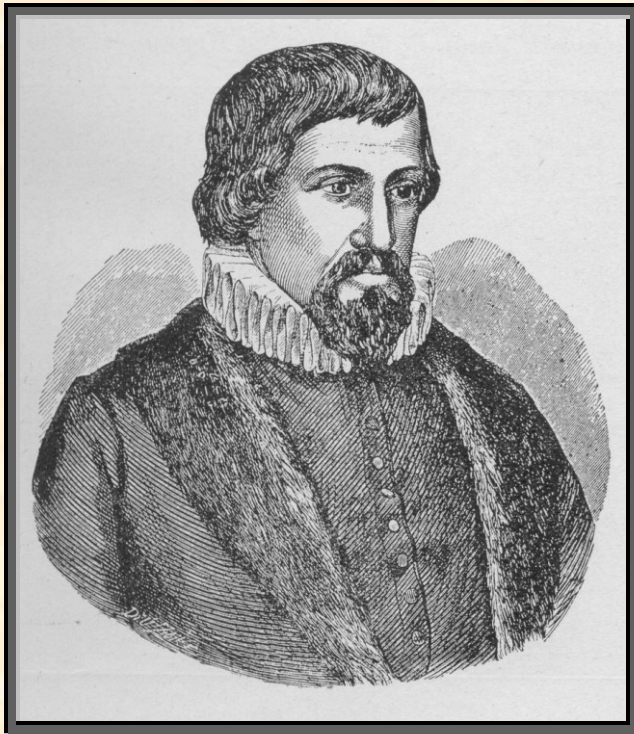

Jan Blahoslav

Pamětní deska Blahoslavova, umístěná s deskou Komenského na průčelí přerovské radnice, a především pomník na Horním náměstí — dílo sochaře Fr. Bílka — vytvořený na paměť čtyřstého výročí Blahoslavova zrození v Přerově, připomínají Přerovanům vynikajícího rodáka. „Sborník Blahoslavův“ — literární to pomník — vznikl současně jako dílo předních znalců jeho života a díla za redakce universitních profesorů Václava Novotného a Rudolfa Urbánka, vydán byl nákladem výboru pro postavení pomníku Blahoslavova v Přerově r. 1923.

Dům, v němž se Blahoslav 20. února 1523 narodil, byl na Horním náměstí. Otec jeho Blažek a matka Kateřina rozená Bezperová patřili patrně mezi přední rodiny městské. Druhým synem byl Martin Abdon (1529—1561), rovněž vynikající muž, záhy však zemřevší. Učitelem Janovým byl správce bratrského sboru přerovského bratr Wolff, na něhož Blahoslav s láskou a vděčností vzpomínal. R. 1540 odešel do Prostějova k správci tamního sboru br. Martinu Michalcovi, aby mu pomáhal v práci. Odtud byl

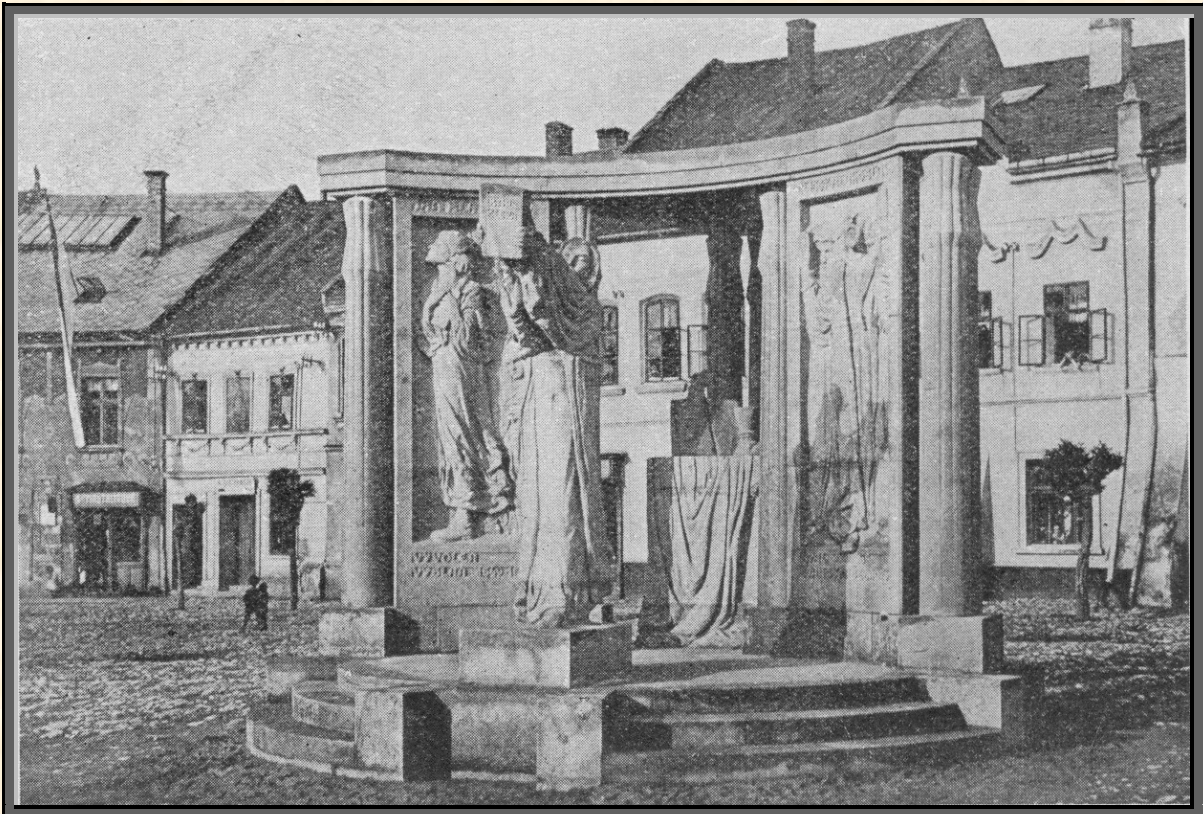
Jan Blahoslav

jím poslán r. 1543 do Goldbergu ve Slezsku na latinskou školu, zřízenou a spravovanou slavným humanistou a pedagogem Valentinem Trotzendorfem. Tu se zdokonalil v latině a byl příštího roku poslán Bratřími s Janem Rokytou a několika jinými druhy na universitu do Wittenberku, kde poslouchal i Martina Luthera. Po roce se vrátil učit do Prostějova, odkud byl r. 1548 přidělen br. Janu Černému v Ml. Boleslavi, tehdy hlavním sídlem Jednoty v Čechách. Byla to doba pro Jednotu v Čechách velmi osudná, po nezdařeném prvním odboji proti Habsburkům byly bratrské sbory v Čechách zavřeny a jen Arnošt Krajíř z Krajku vzdoroval rozkazům Ferdinanda I. a chránil duchovní Jednoty. R. 1549 byl Blahoslav na universitě v Královci ve Vých. Průších, odkud pro mor odešel, a byl poslán zase s J. Rokytou do Basileje. Ani tu dlouho nepobyl, vrátil se po těžké nemoci r. 1550. Skončila se tím léta učení a nastala mu doba práce ve službách Jednoty. Učil zase v Prostějově a r. 1552 povolán do Ml. Boleslavi, aby pomáhal br. Janu Černému pořádati a spisovati bratrské paměti, z nichž

vzniklo 14 svazků rukopisných, zvaných „Akta Jednoty bratrské“ čili „Archiv bratrský“. R. 1553 se stal jáhnem a ještě téhož roku byl vysvěcen v Přerově na kněze. V Ml. Boleslavi pracoval až do r. 1555, kdy byl tamější bratrský sbor na hrozby Ferdinandovy zavřen a kněží bratrští se rozešli. Blahoslav se odebral na Moravu, která se stala hlavním útočištěm Bratří. Téhož roku podnikl Blahoslav dvě diplomatické cesty do Vídně, r. 1557 byl ve Vídni po třetí a po čtvrté. Nedosáhl účelu své cesty, totiž slyšení u arciknížete Maxmiliána, aby ho naklonil Jednotě. Mezi druhou a třetí cestou vídeňskou byl r. 1556 v Magdeburce, aby poučil a snahám Jednoty získal theologa Flacia Ilyrika. Na zpáteční cestě jel Německem s Melanchtonem. R. 1557 byli na synodě v Slížanech na Moravě zvoleni Blahoslav a Jiří Israel za starší (biskupy), takže Jednota měla čtyři starší. Blahoslavovi jako „pisaři“ byly vykázány za sídlo Ivančice. „Pisař“ měl úkol zapisovati důležitější události Jednoty se týkající, vésti akta synodní, pořádati je v archivu a sledovati domácí a cizí literaturu. „Pisař“ byl dějepiscem i archivářem, tajemníkem i kancléřem Jednoty v jedné osobě.

Zapomenutý Přerov

V Ivančicích žil Blahoslav až do smrti, která ho stihla v 49. roce životním na visitační cestě v Mor. Krumlově 24. listopadu 1571. Pohřben byl v Ivančicích.

Bílkův pomník Jana Blahoslava na Horním náměstí

Blahoslav jest mezi Husem a Komenským vůdčím představitelem české reformace, mužem vroucí a silné víry, mravní čistoty, obsáhlého vzdělání a organizačních schopností, zasáhl pronikavě plodnou činností do života Jednoty bratrské a do celého českého osvětového vývoje. Jednota, její povznesení, prohloubení a upevnění jest jeho starostí. Jest v první řadě náboženskou osobností, jedním z těch, v nichž český život náboženský proudí a bije nejmocněji. Rozvíjel se v nejtěsnějším spojení s náboženským životem Jednoty, z ní vyrostl a z ní čerpal svoji zbožnost i základní náboženské názory. Jednota i za jeho vedení naslouchá především Kristu a jeho slovům o životě křesťana a o království Božím a touží po následování Krista a po uskutečňování království Božího. Teprve Blahoslavení zvítězilo v Jednotě definitivně přesvědčení, že vzdělání není na újmu její křesťanské ryzosti a že jest naopak nutné pro další její rozvoj. Vyšší školy, jež Jednota zřídila od r. 1584 v Ml. Boleslavi, v Ivančicích a v Přerově pro výchovu kněží i laiků, jsou výsledkem Blahoslavova úsilí o všestranné zvýšení kulturní úrovně v Jednotě.

Staré ideály obrodného hnutí, jež určilo směr českému písemnictví od doby Husovy přes Bílou horu, spojil harmonicky s novými proudy evropského humanismu, jichž výsledků dovedl moudře užítí v duchu víry a pravdy. Znal staré latinské spisovatele z vlastní četby, znal práce a úsilí českých humanistů, starší literaturu českou, hlavně náboženskou. Vliv domácích vzorů byl sesílen znalostí obdobných snah v Lutherově reformaci.

Věnoval pozornost jen těm odvětvím, jež měla význam pro náboženský život Jednoty. V Jednotě jest prvním významným dokladem vědeckého ducha, své předchůdce převyšil rozhledem, kritičností, pozorovacím nadáním i spisovatelským talentem.

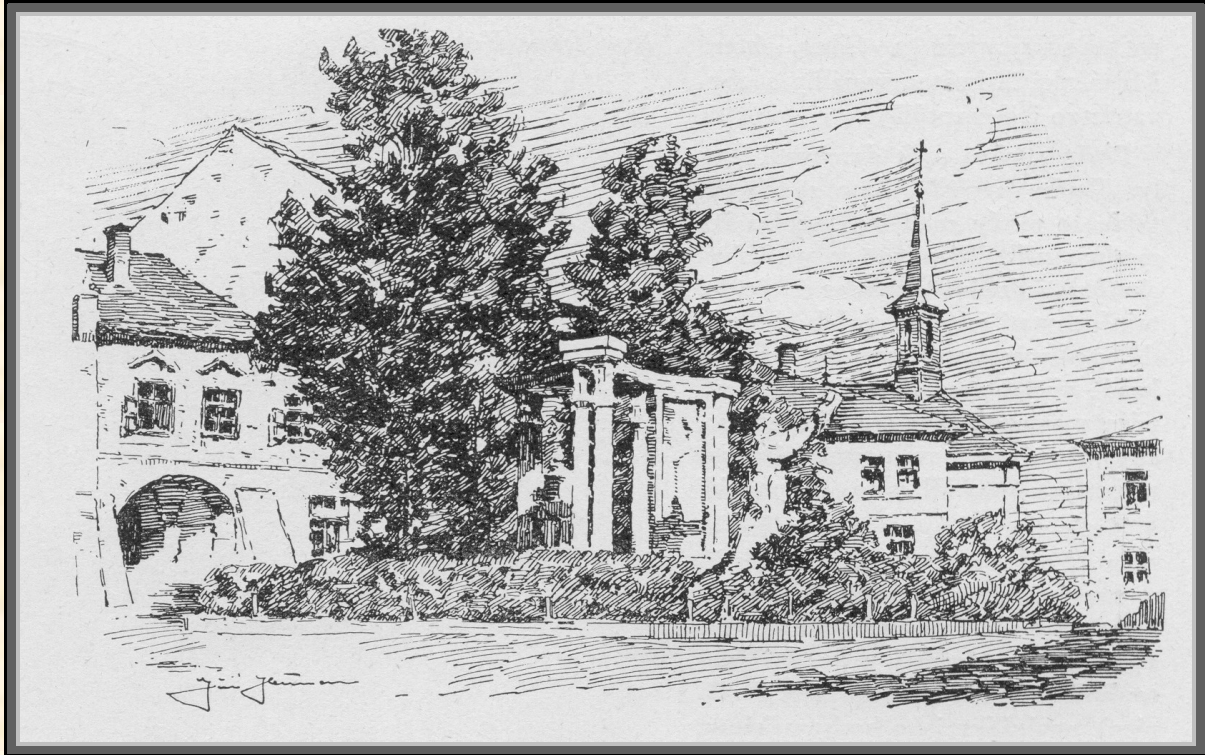
Ze zkušenosti věděl, co znamená jazyk, řeč, jíž chceme působiti na jiné. Zachovati jazyk v přesnosti a čistotě, přizpůsobiti jej novým potřebám, povznésti literaturu na uměleckou výši, znamenalo mu zachovat život Jednoty. Tanul mu na myslí ideál spisovně češtiny vnitřně bohaté a plné, výrazově krásné a ohebné, schopné vyjádřiti nejjemnější představy básníkův, všechen jeho citový a myšlenkový svět; věřil v její tvárné

Zapomenutý Přerov

schopnosti, kladl ji nejvýše ze slovanských jazyků. Jeho „Gramatika“ zůstala jen v rukopise, ale je to dílo dlouholeté práce, svědčí o znalosti staršího jazyka a současných nářečí, a má velkou cenu pro dějiny jazyka jako dílo na svou dobu vynikající, vědecké dílo o české mluvnici.

Básnická tvůrčí činnost se projevila duchovní písní. Blahoslav jako jeden ze tří redaktorů „Písní chval božských“ měl hlavní účast na tomto reprezentačním díle českého zpěvu duchovního, známého pod jménem Kancionálu šamotulského. Je to rozmnožený a nově upravený starší kancionál br. Jana Roha z r. 1541, z něhož bylo převzato 514 písní, kdežto nově přidáno 221; z těchto pochází 68 od Blahoslava.

Před vydáním Kancionálu vyšla tiskem Blahoslavova „Musica, to jest knížka zpěvákům náležitě zprávy v sobě zavírající“, obsahující teorii hudby.

Akad. Malíř Jiří Heřman: Pomník Jana Blahoslava

Biblický směr Jednoty vedl Blahoslava k novému překladu Nového Zákona z řečtiny, při čemž použil starších překladů českých i cizojazyčných. Je to největší dar, jehož se českému národu od Jednoty dostalo. Odtud vzniká slavná tradice bratrské češtiny a chvála v Komenského „Kšaftu“ — že málo ještě jest národů, kteří by tak pravdivě, vlastně i jasně svaté proroky a apoštoly v svém jazyku mluvící slyšeli — náleží vlastně Blahoslavovi, jenž svým překladem dal podnět, aby Jednota opatřila i nový překlad Starého Zákona z původních jazyků, s nímž Blahoslavův Nový Zákon tvoří Kralickou bibli. Nový Zákon a nové vydání Kancionálu bratrskou tiskárnou ivančickou jsou i po stránce knihtiskařské chloubou tohoto umění 16. století.

České dějepisectví děkuje Blahoslavovi za zachování mnoha velmi cenných písemných památek k dějinám Jednoty a k dějinám českého náboženského vývoje z let 1547 až 1589. Jest to oněch již zmíněných 14 svazků Archivu bratrského, při jejichž vzniku měl Blahoslav vynikající účast a pro něž si dovedl vychovati i pokračovatele.

Plodná činnost historická, překladatelská, jazyková, literárně-estetická zajistila Blahoslavovi vynikající místo v Jednotě i v českém světě kulturním 16. století. Výtěžky úsilí Blahoslavova byly již trvalým ziskem Jednoty a zjevy rázu Bundovcova a Karla staršího ze Žerotína dosvědčují, jak se tradice Blahoslavovy prohlubují, rozšiřují a pronikají i do laických kruhů. Radu zakončuje osobnost J. A. Komenského, v němž vyvrcholilo úsilí Blahoslavovo a Jednoty.

Zapomenutý Přerov

Zdroj: Přerovsko-Kojetínsko (1933)